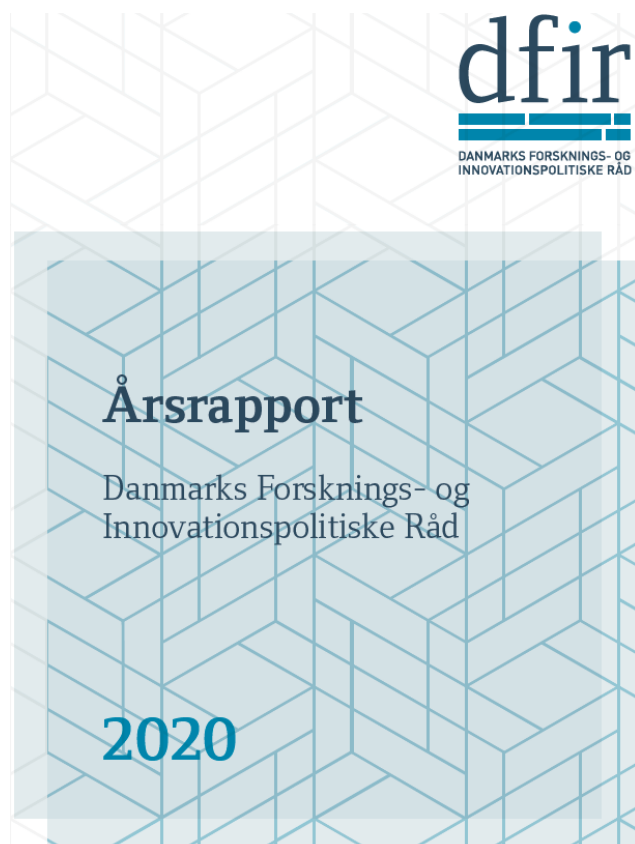

Post 2020: Forsknings- og innovationspolitiske læringer

Danmarks Forsknings- og Innovationspolitiske Råd (DFiR) gør i årsrapport 2020 status over dansk forsknings- og innovationspolitik i et år præget af uforudsigelighed og udfordringer. Forskning og innovation blev et afgørende redskab i kampen mod pandemien. Læringen herfra skal vi tage med i håndteringen af fremtidige kriser. Krisen satte også vigtige forsknings- og innovationspolitiske dagordener til side. Nu banker de på igen. DFiR's årsrapport 2020 handler om nyttige læringer og om forskning- og innovationspolitiske emner, der har måttet vente. Dette dfirbrief sætter fokus på de vigtigste.

Figur 1: DFiR's årsrapport 2020 udkom i år nyt design, som vil gå igen i kommende DFiR-produkter

Hvad har vi lært?

Samarbejde, åbenhed og transparens

Med pandemien fik videnskaben en central placering i samfundsdebatten. Forståelse af virus og pandemien,

tolkning af data og udenlandske erfaringer, udvikling af viden og ikke mindst vacciner kunne ikke være sket, hvis ikke vi havde haft en solid videnbase at stå på fra dag et. Den langsigtede prioritering af forskning har vist sit værd, og det er vigtigt både at have ekspertise i dybden og i bredden. Vi kan som samfund aldrig vide, hvilken krise vi pludselig står i. Vores evne til at håndtere fremtidens kriser fornuftigt afhænger af vores adgang til viden og vores evne til at anvende denne viden hensigtsmæssigt.

Coronaen har også vist, at ingen disciplin, ingen sektor og intet land kan levere løsninger til en sådan krise alene. Samarbejde, åbenhed og transparens om metoder og data er en forudsætning. Derfor bør Danmark fortsat fokusere på at være en aktiv deltager i det globale viden-samfund. Vi skal være opsøgende og attraktive, og vi skal både kunne konkurrere og samarbejde for at klare os.

Corona-forskningsmidler

Da pandemien brød ud, var der ikke meget kendskab til den nye virus. Hvis man skulle nå at få viden om pandemien, mens den rasede, ville det være nødvendigt med en akut indsats. Danske offentlige og private forskningsfinansierende aktører udmøntede på historisk kort tid omkring 350 mio.kr. til coronarelateret forskning. Coronaen blev overskrift på en anseelig mængde missionsdrevet forskning. Derfor er det vigtigt, at vi lærer mest muligt af de hurtige beslutninger, der blev truffet om brug af forskningsmidler. Vi skal have evalueret, hvad de har betydet både for den udførte forsknings kvalitet og relevans. Det skal gøres, når aktiviteterne er gennemført, så vi får maksimal viden både om processer og resultater.

Coronaen blev en innovations-driver

Vi har i 2020 oplevet en hidtil uset agilitet og omstilling fra universiteter, virksomheder, GTS-institutter, hospitaler og professionshøjskoler, der alle stillede ekspertise og faciliteter til rådighed – fx i forbindelse med fremstilling af værnemidler og gennemførelse af test og mutantanalyser. Nogle aktører var hurtigt omstillingsparate og fik nye roller, markeder og konkurrencefordele, mens andre ikke har formået at omstille sig. Coronaen har været en enorm innovationsdriver, ikke kun inden for forskning og innovation, men overalt i samfundet. Vi ønsker ikke, at krisen fortsætter, men vi skal bygge videre på den agilitet og samarbejdsevne, som har været praktiseret og banet vejen for at nedbryde den siloprægede tendens. Det skal fortsat være et mål for den videnbaserede innovation,

som også kommer til at spille en vigtig rolle i forhold til klimaudfordringerne og den grønne omstilling af samfundet.

Sigtelinjer for 2021

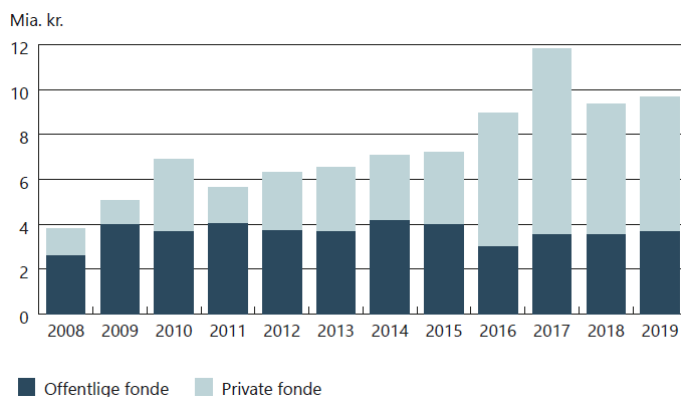
En række forsknings- og innovationspolitiske dagsordener har i 2020 stået i skygge af coronaen. De banker nu på døren. Andre emner er også kommet på dagsordenen. DFIR fremhæver her blot to:

a) Forskningsfinansiering

Forholdet mellem universiteternes basismidler og eksterne forskningsmidler er kommet ud af balance. DFIR viste i 2020, hvordan de eksterne forskningsmidler var steget gennem de seneste ti år, samtidig med at de offentlige basismidler havde ligget nogenlunde konstant. Udviklingen er udtryk for et enestående privilegium, men også en udfordring, fordi det vejer tungt i institutionernes interne økonomi, at modtage så store midler.

Da midlerne fra de private fonde også voksede i 2019 (jf. figur 2), er det ikke blevet mindre presserende i 2021 at finde en finansieringsmodel, hvor basismidler og eksterne midler kan komme til at spille sammen på en mere bæredygtig måde.

Figur 2: Tilsagn til FoU fra offentlige og private fonde i Danmark 2008-2019

Kilde: Damvad Analytics, opdateret 2021

Udfordringen opstår ved, at institutionerne oplever at have et begrænset økonomisk råderum til forskning, fordi hovedparten af deres basismidler til forskning bindes til løn og følgeudgifter knyttet til den eksternt finansierede forskning. Resultatet er, at det bliver vanskeligt at opretholde et tilstrækkeligt forskningsniveau eller sågar forskning på områder, hvor mulighederne for at tiltrække ekstern finansiering er begrænsede. På sigt vil det udfordre det videnberedskab, som vi det seneste år har set værdien af, og der risikerer at blive områder, hvor vi Danmark ikke har de nødvendige kompetencer, til at opretholde et sådant beredskab.

b) Videnskabelig rådgivning

Pandemien har understreget betydningen af hurtig, saglig, transparent og tværvidenskabelig rådgivning til politikere og beslutningstagere. Pandemien har også vist, at dette er en udfordring både nationalt og internationalt. Noget af udfordringen hænger sammen med de rammer og strukturer, der findes for videnskabelig rådgivning, men også et manglende kendskab til dette økosystem og de aktører, som kan levere rådgivningen.

DFIR har derfor besluttet at undersøge strukturerne for videnskabelig rådgivning i Danmark. Formålet er i første omgang at gøre systemet og dets aktører synlige og transparente og i anden omgang at komme med forslag til, hvordan det danske økosystem for videnskabelig rådgivning kan forbedres til gavn for både afsendere og modtagere af den værdifulde viden.

I DFIR's årsrapport 2020 er det også muligt at læse om rådets igangværende projekter, herunder:

- "Fra viden til virkelighed – infrastruktur og missionsorienteret forskning og innovation som bidrag til at nå i mål med 2030- og 2050-klimamålene"
- "Tværvidenskabelig og mangfoldighed i forskning og innovation"

Læs DFIR's årsrapport 2020

Yderligere oplysninger

Frede Blaabjerg
Formand for DFIR
Telefon: 21292454
E-mail: fbl@et.aau.dk

Anna Haldrup
Næstformand for DFIR
Telefon: 35328266
E-mail: anna.haldrup@food.ku.dk

Referencer

DFIR: *Forskningsfinansiering: Forandringer og konsekvenser*, 2020

Damvad Analytics: *Danske fondes tilsagn til forskning*, opdateret 2021

DFIR: *Årsrapport 2020*